

культури. Українські земляцькі організації займаються також видавничою діяльністю, створюють музеї, проводять з'їзди, збори членів товариств, спонсорують наукові дослідження. Наприклад, гуцульські товариства США і Канади видали тритомну «Історію Гуцульщини», лемківські товариства – шість томів «Аналіз Лемківщини». Більшість організацій українських краян мають періодичні видання.

Гарним прикладом активної діяльності є громадське життя українських переселенців Канади, яке на початковому етапі розгорталося у культурно-освітніх товариствах ім. Т. Шевченка, «Просвіті», хатах-читальнях, бібліотеках, школах. Як і в США, ініціаторами створення таких товариств виступали релігійні й політичні діячі. Зокрема, читальня ім. Т. Шевченка у Вінніпезі була відкрита вже 1896 р.

Останнім часом усе більшої громадсько-політичної значущості набувають організації, які об'єднують представників української діаспори у різних країнах. Серед них передусім Світовий конгрес вільних українців (СКВУ), виконавчий комітет якого є в Канаді. Він об'єднує багато українських осередків у США, Канаді, країнах Європи. Загальновідомі Світова федерація українських лікарських товариств, Асоціація діячів української культури тощо.

Українська діаспора поширює у світі українську культуру, зокрема багатство народного мистецтва: пісні, танці, усну народну творчість, вишивку, писанкарство, різьбу по дереву тощо. Одночасно зі створенням українських релігійних, громадських, культурно-освітніх осередків організовуються мистецькі й фольклорні колективи, драматичні гуртки, танцювальні колективи. Причому згадані колективи виникають майже скрізь, де компактно проживали й проживають українці. Народні, релігійні свята, видатні події в українській громаді завершуються виступами колективів художньої самодіяльності, організацією виставок вишивки, писанок, різьблення по дереву, виставкою-пригощанням національними стравами. Збереглася традиція супроводжувати сімейні свята й урочистості народними піснями, танцями, розвагами.

Відомий фольклорист та етнограф Олекса Воропай, який довгі роки прожив на еміграції, у своїй праці «Звичаї нашого народу» зазначає: «Звичаї, а також мова – це ті найміцніші елементи, що об'єднують окремих людей в один народ, в одну націю... Усна народна творчість також може служити класичним прикладом єдності між усіма україн-

ськими землями. Ця спільність мови та звичаїв завжди була тими вузлами, які зв'язували наш народ, коли він був штучно поділений державними кордонами» [1, с. 5–6]. Усе це разом не дало українцям загубитися в чужомовному середовищі, допомогло зберегти свої мову, традиції, пісні та віру. Стислу інформацію про українські церкви, громади, музеї, бібліотеки, художні колективи, українські школи також поміщено у двотомнику «Українці в світі» [12].

Отже, соціально-політична ситуація в Україні упродовж XX – поч. XXI ст. зумовила появу культурологічного феномена – мистецтва та фольклору української еміграції. На сучасному етапі дослідження етнокультури українців особливого значення набуває вивчення традиційної культури зарубіжних українців, які, довгий час проживаючи за межами власної етнічної території, не втрачали здатності зберігати історично набуті культурні й духовні цінності своєї нації.

1. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – Київ: «Оберіг», 1993 / О. Воропай. – 590 с. 2. Грица С. Емігрантські пісні-новотвори / С. Грица // Історія української культури у п'яти томах. Українська культура XIX століття. – Том 4. – Книга 1. – К.: Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2008. – С. 547–549. 3. Грица С. Міграції фольклору (З приводу іммігрантських пісень з Канади) / С. Грица // Фольклор українців поза межами України: зб. наук. статей. – К., 1992. – 548 с. 4. Етнографія України: Навчальний посібник / За ред. проф. С. А. Макарчука. Вид. 2-ге. – Львів: Світ, 2004. – 520 с. 5. Євтух В. Етнополітика в Україні: правничий та культурологічний аспекти / В. Євтух. – К., 1998. – 216 с. 6. Коротя-Ковальська В. Народна пісенна традиція – джерело пізнання українців в світі / В. Коротя-Ковальська // Українське народознавство: стан і перспективи розвитку на зламі віків. Матеріали міжнародних науково-практичних читань, присвячених пам'яті українського фольклориста Михайла Пазяка. – К., 2000. – С. 136–139. 7. Мацієвський І. Проблеми маргінальних українських етноісторичних масивів сучасного зарубіжжя / І. Мацієвський // Нове життя старих традицій: Традиційна українська культура в сучасному мистецтві і побуті / За ред. проф. В. Давидюка. – Луцьк: ПВД «Твердиня», 2007. – С. 26–36. 8. Мушинка М. Володимир Гнатюк – визначний дослідник фольклору Пряшівщини / М. Мушинка // Матеріали до української етнології у Свидку. – Пряшів, 1967. – Т. III. – С. 76–79. 9. Росовецький С. Фольклор України та український фольклор // Український фольклор у теоретичному висвітленні. Підручник / С. Росовецький. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 623 с. 10. Співанки-хроніки. Новини / Упоряд. О. Дей, С. Грица. – К.: Наукова думка, 1972. – С. 152–153, 157. 11. Тамаш Ю. Традиційна культура русинів і українців Югославії / Ю. Тамаш // Українська література: матеріали I конгресу МАУ / За ред. О. Мишанича. – К., 1995. – С. 177–190. 12. Українці в світі. Довідкове видання / Автори-упорядники В. М. Воронін, С. А. Дроздовська. – К.: Український центр духовної культури, 2005. – 142 с. 13. Храплива-Щур Л. Щоденний побут / Л. Храплива-Щур // Українські народні звичаї в теперішньому побуті. – К.: Управління освіти Київської державної обласної адміністрації, 1993. – 77 с.

Анатолій Ціпко

Досвід українського словесно-культурного самоозначення та самовираження

У матеріалі висвітлено напрямні українського культуротворення. У цьому процесі місце (природа) є тлом та середовищем самого культуротворення та фондом і «постачальником» образності у творчих діях словесно-культурного ґрунтування та розгортання. Окремо зауважено дію реагування на зовнішні культурні засилання, що виступає способом отримання культурного набутку від спідві світу внутрішнього (місцевого) та зовнішнього (навколишнього).

In the paper the process of Ukrainian cultural creation is shown. In this process the place (nature) is the background and environment for cultural creation itself as well as a fund and “provider” of figuration in creative actions of word-cultural grounding and showing. The reaction on external cultural messages which are the method of cultural acquisition from interaction of internal (local) world and external (surrounding) world are specially remarked.

Способи середньовічного увиходження української культури у взаємини зі світовими духовно-культурними центрами і, зокрема, словесності як основного підґрунтя українського культуротворення виявляється тим матеріалом, що потребує дедалі докладнішого розгляду, з огляду на потребу з'ясування глибинних механізмів самого українського куль-

туротворення, які показали вагомий зразок синтетичного витвору із застосуванням власного культурного набутку у поєднанні його зі світовими занесеннями. Так заклалися підвалини української культури останнього тисячоліття. Тоді саме завдяки поєднанню власного – старого і занесеного – нового утворився загальний словесно-культур-

ний модус сприйняття і художньо-образного опанування та культурно-знанневого засвоєння світу. Таким способом постав передаваний згодом у поколіннях сповісний чин українського культурно-знанневого досвіду, підґрунтям якого є доба киево-княжого середньовіччя, де рівно за силою до творчого процесу ставали і слово писане, і слово усне.

Саме слово, що є стрижнем культурного поступу, а отже, і словесність як найемніший творчий та виражальний чинник культури і, водночас, словесність як концептовий вміщувач, складають основу загального тексту культури. Слово ж – художньо-поетична основа текстоплетіння – і як окремої форми – окремого твору, і як узагальненої форми культури. Разом з тим, слово є лише (хоча і найемнішою) одиницею творення художньої моделі словесності. Ця модель щонайбільш виявляється через внутрішню будову (поєднання – зічеплювання слів) – тобто архітектоніку тексту, справжню текстову вибудовність – архітектуру тексту. Але найвиразніше виявляє текст його ритміка – мелодика – внутрішня текстова музика (пісенний рушій тексту).

Отже, зі словом співдіє у витворенні художньо-образної моделі світу, виявленої в тексті, просторове опанування світу – архітектоніка, що за родовим смислом корениться в будівничому досвіді, завдяки якому слово укладається – структурується – вбудовується в текст. Та музика – пісенна природа слова (грайливість слова), що стає основним інструментарієм винесення слова зі світу природи та внесення його задля художнього існування у світ культури. Поетичне й загалом художньо-текстове слово «живе» культурно завдяки архітектурі як внутрішній його побудові (в усталеному просторі культури) та музиці – мелодиці, що є інструментом просторової появи слова.

Винесення з природи задля внесення у світ культури відбувається з метою образного опанування світу його ж (світу) інструментарієм – ідео-формою та її образом, прихованими у самому світі – в природі.

Надає слову сили культурного існування традиція, що витворюється через перехід від звичаю, застосовуваного на місцях, до звичаєвості як культурного закону, що виступає підґрунтям «єдиного» як головної сили та ідейного рушія культурної спільноти, котра згодом, упродовж часу, підтримується саме традицією.

Смисло-утвори, сполучувані в образному структуруванні художньо-словесного процесу, в українській традиції з'являються через ознайомлення та сприйняття в пізнанневих формах світу ближчого й дальнього та застосування власного образного добору – імаго-чину для сприйняття і засвоєння явищ культурної дійсності, що побували на той час у світі [1, с. 61–62]. Підґрунтям такого сприйняття та засвоєння виступали концептні схеми світонародження (космогонії) та світоустрою (космології) [2, с. 98–101].

Українознавство з його культурницьким спрямуванням і, зокрема, словесна складова в ньому, зосереджується на розгляді України та українців у розлогому охопленні простором та часом, а отже, особливу увагу звертає на концепт присутності-наявності, коли йдеться про культурно-земельне упосійнення українців, та на особливості сприйняття світу близького (довкільного) і далекого (навіколишнього). Задля чого історичним культуротворчим досвідом добираються окремо шліфовані художні форми, що відбивають опанування світу як витворення власного світу з присвійно належною йому образністю, котра виявляє характерність української художньо-мистецької традиції. Адже українознавство за своєю методологією окремі вияви бачить

як цілісне явище, сполучене одно-ідейним спрямуванням. Тим самим має за завдання добачати, помічати й простежувати в окремих явищах (мистецьких виявах) цілісну форму. Спираючись на поетапну синтезацію кожного з рівнів, українознавство виводить загальний комплекс українського культурного досвіду як учинено довершений формовий українського буття.

Одним із головних інструментів художнього формовиявлення в українському творчому процесі є словесність. Слово писане та слово усне зі своїми показово характерними сплетеними текстами співдіють упродовж значного часу – відтоді як вони зійшлися – постали одне перед одним – у полі появи в українській культурі. І майже одразу, як засвідчує український досвід, словесне мистецтво залучило – сполучило у співдії й слово писане, і слово усне, яке у світовій практиці у XVIII–XIX ст. буде назване фольклором. В українському культуротворенні усне слово, як пракореневе, було ваговою основою у творенні письменства – літератури. Так було ще за первинних письменницьких виявів Нестора Літописця (його «Повість временних літ» – записування не лише сівчасних йому подій, але й великого матеріалу з усної традиції). Надалі такий підхід узвичаївся на довге тривання. Саме так, співділиво використовуючи можливості рідного слова – народної художньої вервечки, творили письменники XVIII–XIX ст., вплітаючи окремими блоками і мотивами навіть цілі зразки з народної творчості, а чи їхні переосмислення. Особливо в цьому яскраве представництво виявляє пареміологія. Але не позбавлений підживлення з народної творчості й відрубно-індивідуалістичний творчий рух XX ст., хоча і маніфестував він свою начебто не прив'язаність до творів часової минувшини. Але й це століття по-різному виявилось в окремих творчих потугах в кожній культурі зокрема. В українській літературі XX ст. власне українська присутність – українськість є майже несхитно представленою в усьому творчому процесі цього часу. І переважно саме завдяки спіранню на народну творчість. І то здебільшого всупереч офіційному реалізму з його народністю. Такі коренево-спрямовані представники українського творчого процесу цієї культурної доби, як Г. Тютюнник, зокрема, чи не цілком намірено спиралися на фольклоризм, щоправда, вже не застосовуючи окремі блоки, але використовували народну образність та вмотивування. Тим самим підкреслювалися живокультурність та дійсне побутування тих творчих явищ, що зродилися та підживлювалися українським світоглядом.

Після Медіоланського указу імператора Константина, який надав і християнам рівність у праві в межах Римської імперії, змінюється і загальний греко-римський підхід щодо бачення світу зовнішнього. Колишній розподіл світових «жителів» на громадян і варварів поволі втрачає своє провідне значення. Отже, прилеглі до старого, а згодом і до нового Рима – Константинополя землі та народи, що на них замешкували, неначе деварваризуються в очах світу старого. До таких, деварваризованих, народів входили і люди княжої Русі. Цей новий світ нових християнізованих громадян теж зі свого боку значними і частими кроками вдається до перебирання всього культурного матеріалу, який мав старий світ і, зокрема, Візантія як найосвіченіша серед тогочасних державних твердинь. Відбувається справа спізнавання далекого й близького культурного матеріалу. У такому осягальному процесі витворювалася серед новонавернених та новонавчених особлива інструментарна модель сприйняття світу, його особлива образно-збірна, але разом з тим і цілісна, за тими вимірами, картина. Увесь

художньо-інформативний потік, що надходив до Києва та Русі, неодмінно «шукав» можливого опертя у староруському художньо-образному набутку, таким способом закріплюючись на староруському культурному ґрунті.

Полегшувала справу поновного (у візантійському ключі та річищі) ознайомлення зі світом мовна традиція, започаткована солунцями Кирилом та Мефодієм. Прикметним є те, що вже невдовзі після переходу до вжиткового чину на Русі, мова Кирила і Мефодія «зодягається» у місцеве звукове «облачення», набуваючи ознак киево-руського мовного ізводу. На київському ґрунті ще й широко побутував переказ про те, що саме руська мова, як «краснішшая», була основою у творчій справі Кирила та Мефодія. Отже, завдяки мовній близькості відбувалося таке знайомство через доповнення до попереднього культурного інформативу, наявного з давнього слов'яно-руського досвіду – «староруського фольклору», носіями якого були однаково і князь з дружиною, і посадський та сільський люд, але часом і через значеннєве переінакшення певних «уображених» уявлень.

Провідним шляхом до світоспізнання був образ як наймісткіший «носіє» світової краси. На Русь прийшли вже окремі повідомлення про протистояння у візантійському світі іконоборців та іконошанувальників. Але художній образ та завдяки йому можливе уображення на час охрещення Києва й Русі були вже загально визнаною творчою основою для всього культурно-мистецького життя, а щонайбільше – словесного та співдієвого з ним малярського. Покажемо та зближувальним для слов'янського, зокрема і киево-руського сприйняття, було й те, що у справі ідейного поборювання ікономахів брав безпосередню участь Константин Філософ, один з солунських братів.

Увійходження задля знайомства до світу, аби спізнати «вся красная і» відбувалося або ж «власно стопою» ходом – через звичайні мандрівки і прощі, або ж завдяки широкому просторові книги, що виявлявся значною мірою сакралізованим.

Творчі порухи, спрямовані на пошук правди і обстоювання правдивої віри, «вибудували» в IV – VII століттях цілу «колонату» зі «стовпів»-вчителів – вітців Церкви. Їхнє запізнення, а через них і їхньої творчої справи, обумовлювало також і ознайомлення з місцями їхнього просвітлення, освітнього збагачення та середовищами їхньої культурної прив'язки. Всі такі особливості життя кожного з вітців виявлялися в додатковому (титольному) поіменуванні. Ці означальні імена ставали здебільшого інформативно (знаннєво) первинними, адже показували одразу місця єпископського та чернечого удостоєння вітців та культурні середовища їхнього особистого «постання» і подвижницького зростання. Серед них були александрійці (у колі яких вирізнялися особливо знамі для Києва та Русі Кирил і Климент Александрійські), сирійці («сирини») – Ісаак та Єфрем, належні до розлогого сиріо-арамейського мовно-культурного поля (у шкільничому стосунку – це ефесяни та едесці, єрусалимляни, близькі до них «синаїти», дамаскці – Йоан Дамаскин, Андрей Критський, Йоан Ліствичник), а також, безумовно, – римляни й медіоланці, константинопольці (Климент Римський, Амвросій Медіоланський, Йоан Златоуст) [4, с. 228–230].

Киево-Руська антропологія у розгляді як тогочасного письменника, так слідом за ним і покниженого читача передбачає художні особливості діювання особи-подвижника. Серед основних спрямувань людинознавчого розгляду – співзвучність, а отже, співдія душі й тіла. Інше головне спрямування – тілесна космологічність людини. Образо-дієві «завдання» кожної частини тіла простежу-

ються через «причетність», докладніше – участь у справах «чистоти» та «скверни». А загальне скерування поданих характеристик – «здобування» «понужденим» Небесного Царства. Ще одна образна характеристика особи, «спасення чающей», – це «носіння» образу. Ангелоподібність – чи не головний вияв давнього та і подальшого чернечого чину. Отже, співдія небесного і земного, людського й «ангелобразного» – теж стає однією з головних ознак житейського шляху. Тож, віарність, як значеннєва домінанта, теж має одне з переважальних місць у художньому людинознавстві тієї доби. Мартирологи (мученицькі житія) образно-проникливо запов'язуються з давніми явленнями про жертву. Її старозаповітна досконалість (за старозаповітними приписами приношувана жертва мала би бути в усьому бездоганною) «за збігом» виявляється і в особливій красі постраждалих осіб. Це і відома в киево-руській житійно-оповідній традиції великомучениця Варвара, а також одні з перших киеворуських мучеників – варяги Феодор та Йоан. Серед яких особливо малий син відзначався надзвичайної тілесною досконалістю, а ще «бі красен ликом». У цьому ж ряду постає і страждання князів Бориса та Гліба.

Княжі житія Володимира та Ольги дають приклад ще одного діювання, до якого покликалося у християнському служінні, – апостольства. Адже, Володимир та Ольга названі рівноапостольними. Їхні започаткування продовжують знамі з Печерського Патерика преподобний мученик Кукша та печерці, що покликалися з монастиря на єпископське служіння в ново-просвітлені землі.

Людинознавчі уявлення тих століть [3, с. 48–54], а й ще загальнішу картину світу, доповнює поведінкова етнологія, що охоплює народи близькі та «далече сущия». Ознайомлення з народами світу межує як з дійсним описом, так і з екзотичними за типом образами, переважно «звіроуподібненими». Одна з особливих ознак узагальненого народо-образу – це надавання йому культурних чи некультурних рис. Але в тогочасних авторів переважає така цікавість до незвіданого, хоча й простежується, і то досить часто, протиставлення на рівні «ми» і «вони». Виразною є так само і спізнання світу за апостольською особою прив'язкою. Адже кожна частина світу після отримання дарів П'ятдесятниці зробилася апостольським «уділом». Так, Індія чи Індії (як подають тогочасні джерела) була(и) «Фоминим уділом».

До небесних явищ належить і Хринологія та Тріадологія. В образно-художній типізації цей уявний комплекс виявляється в Огні небесному, котрий зійшов з небес. А також такий вияв здобувається на образ, генетично властивий для української хліборобської культури, як «Хліб небесний», «Хліб животний». Головні характеристики земного образного розкривання Хринології передаються через мотиви переходів – «хожденія», які «зображуються» в цілому виструнченому ряді образодій. Це, передовсім, «вхожденіє – вселеніє» «во утробу дівичу» – Благовіщення, але таке «хожденіє» ширше розкривається у загальнішому «низхождені». Це, отже, таке «низхожденіє», де Христос постає як «явивий себе» та явлений і засвідчений Отцем і Духом – стихологія служб свят Різдва та Богоявлення.

Це «висхожденіє» на гору Фаворську та показування Слави, котра належить у преображенському явленні до Слави Небесної, а отже і краси небесної. Тож, «На горі преобразилася еси... показавий славу твою». Далі «входження» з царською земною славою у Єрусалим перед стражданнями та розп'яттям. Потім Воскресіння з виходом із Гробу

та низходженням до пекла. А ще Вознесіння – «горне» висходження до Небесної слави з обіцянкою повторного низходження «со славою» у другому пришесті.

Образно-уявча космологія запов'язується, передовсім, з ідеєю «Божественного домостроительства». А сам світ виглядає як надзвичайне явище, де «вся премудро устроивий». Увесь світ має тяжіння до небо-уподібнення. Отже, небесні «двори Господні», так, а не «домом» в окремих виявах подається уявлення про небесні оселі в киево-руській мінейній віршології, стають основою для моделювання людського земного «жительства». Серед найбільш у змодельованні небо-уподібнених витворів виявляється місто, яке, за старим Києво-Руським типом, так само складалося з дворів, перш за все, княжого. Адже слід зауважувати, що давнє земне уявлення було саме місто-центричним. І візантійська літургійна практика теж згадує у молитовних звертаннях на великій ектенії так: «О всяком граді, и страні...». Далі космологія (небо-земна у своїх образних характеристиках) моделюється розгортається у кораблі (поява першого християнства), що символізує Церкву (небо-земну громаду вірних), та у церковній споруді, що теж, виступаючи часто уособленою, але також і небоданною (як Велика церква Печерського монастиря), показує Церкву як зібрання вірних. Місто, як головна образна «небо-подобна», має в собі ще й кілька «небо-представницьких» «постатей», які виразно «уображують» небесні першовзірці (першообрази). Це престоли в церквах, у вівтарях, які вважалися небом на землі. До них, як значеннєвого джерела, тяжіють престоли (столи) митрополичий та княжий, що стають сполучною віссю небо-земного «спілкування» через уподібнення, бо в генетичній площині пов'язуються з жертвуванням.

У візантійській культурній добі, коли Божество, за богословським твердженням, з'явилося у повному образі, і надалі «возвела» свій лик залишити «земноводним», були підстави для художнього витійства у справі Бого-уображення. Боже «образовідніє» у візантійській і слов'янській традиції ґрунтується немалою мірою на Авгаревому переданні – оповіді,

що подає обставини появи Нерукотворного образу Христа, пересланого самим Христом цареві Авгарю. Цей твір віддавна відомий і в слов'янському перекладі. Отже, відтоді вся словесна і малярська художня майстерність спрямовані на витворення образної повноти «боговіднія».

Тож, увесь плеканий та накопичений ще з княжої доби художньо-образний досвід виводить культурно-достосувальні рівні з розглянутого художньо-творчого матеріалу, який дієво охоплює загалом мистецький вияв культурного візантійства, що творчо визначився на киево-руському полі. Взаєморозкривально та взаємодоповняльно у цьому напрямі співдіють творчі вияви зі словесності, візантійсько-руського малярства та будівництва. Увесь цей «матеріал» витворює особливий слов'яно-руський (давньоукраїнський) образно-словесний зі своєю значеннєвістю комплекс. Простежується в ньому і наявно існує на ґрунтовному рівні прадавня творчо-образна доба, а також доповняльні значеннєві рівні, що утворювалися через характеристику-привнесення, розпочатої, як найбільш творчої роботи, за часів князювання Володимиря. Тоді з'явилися не лише нові значеннєві зосередження, але також і нові образні здомінування. Все це спрямовувалося на пізнання світу через інструментарну можливість осягання краси й прекрасного. А також складання через отримані завдяки когнітивній естетизації способом властивої для тієї доби мозаїкової техніки художньо-творчого орнаментування узагальнено-збірної картини світу. Той пізнаннєво-художній набуток, як утвір доби, не залишився належним лише «особистому часові» тих століть. Отже, він, як генетична ланка, коли зауважувати його творчо-художню наявність, але і як інмотив (проникливий рушій), якщо спостерігати його творчо-художню можливість, переходами з'являється впродовж подальших художньо-творчих епох.

1. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях / Г. Булашев. – К.: Довіра, 1992. – 414 с. 2. Евзлин М. Космогонія і ритуал / М. Евзлин. – М.: Радикс, 1993. – 337 с. 3. Русская литература XI–XVIII вв. – М.: «Художественная литература», 1988. – 493 с. 4. Флоровский Г. Восточные отцы V–VIII веков / Г. Флоровский. – Париж, 1993. – 260 с.

Тетяна Шептицька

Культурницькі стратегії української еміграції: вияви, здобутки, проблеми

У статті розглядаються культурницькі стратегії, запропоновані мислителями української еміграції. Осередям їхніх концепцій була вимога поєднати свободу творчості з відданістю національним ідеалам. Кінцевою метою постулюється гармонійний розвиток української культури як запоруки побудови самостійної держави.

Cultural strategies offered by the thinkers of Ukrainian emigration are examined in the article. The center of their conceptions was requirement to connect freedom of creation with devotion to the national ideals. As the ultimate goal they saw the harmonious development of the Ukrainian culture as the necessary precondition of construction of the independent state.

Культура як специфічна сукупність сталого, уречевленого, уґрунтованого в традицію та водночас можливого, вибухово потенційного, інноваційного програмує життєдіяльність і конкретного індивіда, і кожної спільноти у цілому. Перебування у питомому культурному просторі загалом позитивно впливає на ефективність соціалізації та успішність самореалізації людини у мінливому, зовні несприятливому світі. Саме тому, найважливішими завданнями для будь-якої національної спільноти є збереження власних культурних надбань, створення відповідних умов для повноцінного розвитку науки й мистецтва, ретрансляція культурних цінностей та установок, дотримування розумного балансу між модернізацією, засвоєнням досягнень людської цивілізації та сталістю, відданістю споконвічним формам комунікативного узаєм-

нення. Зрозуміло, що подібні завдання найлегше реалізувати у власній державі, спираючись на свою нормативно-правову базу і маючи, зрештою, ресурсну, моральну, інформаційну підтримку. Однак, і опинившись в іншомовному та іншоетнічному середовищі, можна не лише виявляти сентиментальні почуття до батьківської землі чи віри предків, створювати численні організації, громадські осередки чи рухи, але й так само плідно працювати на культурницькій ниві.

Культурне життя поза межами материкової України пов'язане з кількома хвилями еміграції українців. Компактність їхнього розселення в різних країнах світу, характер самої еміграції, соціальні, економічні та політичні умови у країнах проживання безпосередньо вплинули на становлення та інтенсивність українського культурного процесу в зару-